

בחדש - עדותן קיימת, ובית דין היו בודקין אותן בשבע חקירות כדלקמן, וכיון דהושוו שניהן לומר בשלישי או ברביעי, וכשבדקום איזה יום בחדש אמר זה בשני וזה אמר בשלישי - שניהן על יום אחד העידו, אלא שזה ידע בעיבורו של חודש שחודש שעבר מלא והוקבע ראש חודש ביום שלשים ואחד, וזה שאמר בשנים בחדש - ידע בו, וזה שאמר שלשה - סבור שהוקבע החדש ביום שלשים, והואיל ויש טועין בכך, אף על פי שמצווין אנו לחלק את עדותן כדי שתבטל להציל את הנפש - אין בידינו כח לחלקו.

עדותן בטלה - דבהא ליכא למטעי וקרא כתיב (דברים יג) ודרשת וחקרת והנה אמת נכון - שתהא עדותן מכוונת, ואי לא - לא קטלינן, והוא והן פטורים, דאין עדים נהרגין אלא על ידי הזמה.

אחד אומר בשתי שעות כו' עדותן קיימת - דטועה אדם בכך.

אחד אומר בחמש ואחד בשבע עדותן בטלה - אפילו לר' יהודה, דבחמש חמה במזרחו של רקיע, ויכול להבין על ידי הצל כשנותן ידו כנגד המזרח הוה הצל לצד מערב. ובשבע חמה במערב - והצל לצד מזרח.

כשתמצא לומר - כשתדקדק בדבריהם ותעמוד על מכונו, תמצא לדברי ר' מאיר דמקיים עדות דשתים ושלש ומבטל של שלש ושל חמש - אין אדם טועה ולא כלום, ולדברי ר' יהודה דמקיים אף שלש וחמש - אדם טועה חצי שעה, לר' מאיר אין אדם טועה כלום - והטועה שקרן הוא, והאי דמקיים ר' מאיר עדות של שתיים ושלש - משום ששניהם העידו על רגע אחד, דמעשה כי הוה - במיפק תרתי ומעייל תלת, ביציאתה של שניה כשהשלישית נכנסת, ושניהן כך העידו, דהאי דאמר שתיים - בסוף שניה קאמר, והאי דקאמר כו', ולקמן פריך: מי יודע שכונתן לכך היתה, דילמא האי דקאמר שתיים - בתחלת שתיים קאמר, ויש חילוק ביניהן, והואיל ולר' מאיר אין תולין בטעות - הרי הן שקרנין!

ולדברי ר' יהודה תולין בטעות חצי שעה - הילכך: כי אמר האי בשלש והאי בחמש - עדותן קיימת, דמעשה כי הוה בפלגא דארבע וכו', וזה אמר בסוף שלש וזה בתחלת חמש, וכל אחד מהן טעה מן המעשה חצי שעה, ולקמיה פריך ליה: היכי מהדרינן לצרופי עדותן, הוה לן למימר דהאי בתחלת שלש קאמר, והאי בסוף חמש קאמר - ויש חילוק גדול ביניהן, וכולי האי לא טעו, ותחלק עדותן ונציל את הנפש.

וחד מנייהו קא טעי משהו - אם בסוף שתיים הוה - האי דקאמר שלש בתחלת שלש וקא טעי משהו, ואי בתחלת שלש האי דקאמר שתיים - בסוף שתיים, וקא טעי משהו.

לדברי רבי יהודה - מעשה הוה בסוף